

Panorama knih

Miloš Večeřa, Jana Dostálová, Jaromír Harvánek, Drahomíra Houbová: Základy teorie práva*

Posuzovaná publikace je zaměřena na otázku základů teorie práva. Text je v rozsahu 106 stran a je členěn do dvanácti kapitol.

Autorský kolektiv se zabývá důležitou oblastí práva, právní teorií, která je předmětem soustavného zkoumání a nového poznání. Tuto skutečnost podtrhuje aktuálnost tématu publikace a její potřebnost pro výuku teoreticko-právních disciplín na právnických fakultách, neboť teorii práva nelze vynechat pouze na základě původních a mnohdy moderní právní vědou překonaných dogmat. Publikace je zpracována v tomto duchu a navazuje na historickou tradici brněnské právnické fakulty z dob první republiky, kdy tato fakulta reprezentovaná významnými právními teoretiky výrazně přispěla k rozvoji zejména normativní teorie práva.

Učebnice je přínosná také tím, že ačkoli vychází z klasického pojetí a dělení této právní disciplíny, myšlenkově navazuje na moderní poznatky právní vědy. Ze seznamu uváděných pramenů je patrné, že čerpá z široké škály nejen světových autorů, z nichž lze jmenovat např. H. L. A. Harta, R. Dworkina, O. Weinberga, známých svým novátorským přístupem k právní teorii a hodnocení práva, ale také z autorů českých, působících na právnických fakultách v minulosti i současnosti. Výběr těchto pramenů a z bohaté zkušenosti autorů dávají posuzované učebnici vysokou hodnotu. Publikace není úzce zaměřena na určitou oblast teorie práva. Tím, že využívá poznatků různých právních škol a současné reality, poskytuje ucelený přehled a je předpokladem, že student po jejím prostudování získá dostačující informace z předmětné oblasti k tomu, aby se dokázal orientovat v postulátech právní teorie a různých teoreticko-právních směrech.

Text učebnice je obsahově logicky členěn do dvanácti kapitol.

První kapitola uvádí pojem práva, jeho podstatu a vznik, dále popisuje systém právní vědy. Druhá kapitola je věnována systému práva a jeho základnímu členění. Třetí kapitola seznamuje s termínem právní kultura a pramen práva. Ve čtvrté kapitole se autoři věnují konceptu, základním podobám, modelům a základním principům právního státu. Pátá kapitola popisuje proces tvorby práva z pohledu různých teorií, vysvětluje tvorbu práva ve vlastním slova smyslu a ukazuje také na možné nedostatky při tvorbě práva. Obsahem šesté kapitoly je problematika právních norem, zejména z pohledu pojmu, obsahu, struktury, působnosti, aplikovatelnosti a efektivnosti. Sedmá kapitola rozvádí interpretační proces práva. Zabývá se především pojmem, hledisky, klasifikačními postupy interpretace práva a metodami výkladu. V osmé kapitole nalezneme popis realizace práva, otázky jeho působení a faktory ovlivňující dodržování práva. V deváté kapitole je popsána problematika právních vztahů. Nalezneme zde jejich charakteristiku a vysvětlení pojmů jako právní skutečnosti, subjekt, objekt a obsah právního vztahu. Desátá kapitola přibližuje aplikační proces práva a zabývá se zejména pojmy aplikace, aplikační proces, individuální právní akt a analogie práva. Obsahem jedenácté kapitoly je právní odpovědnost. Popisuje zejména otázky pojmu právní odpovědnosti, porušení právní povinnosti, klasifikaci deliktů, zavinění a subjektivní a objektivní odpovědnost. Konečná dvanáctá kapitola se zabývá právními zárukami zákonnosti. Vysvětluje pojem zákonnost a klasifikuje nejdůležitější právní záruky zákonnosti.

Posuzovaná učebnice splňuje veškeré požadavky na vysokoškolskou učebnici. Po stránce technické, jazykové, stylistické a grafické je na výborné úrovni. Práci též zhodnocuje čistota terminologie.

Skromnější rozsah textu je dán účelem pomůcky, která má sloužit především v bakalářských studijních programech. S moderním zpracováním učebního textu koresponduje zařazení multimediálního textu doplněného otázkami. Tohoto textu může student využít jak k vlastní kontrole znalos-

tí, tak k procvičování umožňujícímu lepší porozumění a efektivitu učení. Širší záběru autorů a omezenost rozsahu zřejmě způsobila, že poněkud menší pozornost je věnována problematice vztahu práva a morálky a jiným neprávním systémům norem uplatňovaným ve společnosti a také přirozenému právu, které nabývá na významu právě v současnosti. Vhodným by bylo širší rozvedení souvislostí mezinárodního práva soukromého se zřetelem na členství ČR v EU. Na druhé straně je velice přínosná kapitola obsahující schematický popis anglosaského právního systému, který začíná do tradiční evropské koncepce práva pronikat.

Tyto menší nedostatky se ovšem na kvalitě a hodnotě učebnice nijak neprojeví a spíše mohou studenta inspirovat k dalšímu bádání v publikacích uvedených v seznamu pramenů.

Vydání této nové učební pomůcky je třeba jen přivítat a hodnotit ji velice kladně.

J. TUZA

* Masarykova univerzita, Brno 2004, 106 s.
+ 1 CD-ROM

**Brázdil, R.,
Dobrovolný, P., Štekl, J.,
Kotyza, O., Valášek, H.,
Jež, J.:
History of Weather and
Climate in the Czech
Lands VI: Strong Winds***

Z tiskány Masarykovy univerzity v Brně vyšlo již šesté pokračování volně publikační řady věnované historii počasí a podnebí v českých zemích. Vyjma prvního dílu z roku 1995, které spatřilo světlo světa v zahraničí, všechny ostatní zajímavé díly nesou vydavatelskou pečeť Masarykovy univerzity. Zatímco v předchozích dílech byl pojednáván fenomén počasí a podnebí v letech 1000-1500 (I.), problematika nejstarších denních pozorování (II.), denních záznamů v 16. st. (III.), vztahu počasí a místního hospodářství v Lounech v 15.-17. st. (IV.) a při-

strojových měření na Moravě koncem 18. st. (V.), nyní se autorský kolektiv, v němž má především stále místo prof. Rudolf Brázdil z Geografického ústavu Přírodovědecké fakulty MU, zaměřil na atraktivní problematiku vichřic a obecně silných větrů. Tento jev ostatně poutá pozornost nejen odborné veřejnosti od nejstarších dob, a to samozřejmě nejen v českých zemích. Doposud však u nás chyběla publikace, která by se této otázce věnovala napříč psanou českou historií a dávala ji do souvislostí s povětrnostní situací obecně v širším (evropském) kontextu.

Nejnovější práci autoři rozdělili do devíti kapitol. V úvodní části zdůrazňují ekonomický, environmentální a humánní aspekt problematiky. Jen v posledním půlstoletí vichřice hrály v lidském společenském podobnou negativní roli jako zemětřesení, záplavy či sumárně další přírodní katastrofy. Dokonce v úhrnu pojistných škod nemají ve světě konkurenci a nepochybně patří mezi nejčtetnější škodlivé přírodní procesy, které postihují lidskou společnost.

Terminologické a definiční stránce publikace je věnována druhá kapitola, kde autoři uvádějí klasifikace „silných“ větrů. Na základě využití Beaufortovy stupnice (12 dílně) již do skupiny silných větrů patří polovina, tedy větry 7.-12. stupně síly – od „prudkého větru“ po hurikán, resp. orkán.

Třetí kapitola se zabývá dosavadními poznatky o výskytu silných větrů v ČR a v Evropě. Tento fenomén vždy poutal pozornost veřejnosti, včetně odborné, a tak se podařilo nahromadit množství pozorování za poměrně dlouhé období u nás, v Evropě i v zámoří.

Jak vypadají záznamy prvních měření od nás, se v podrobnostech čtenář dozví ve čtvrté kapitole. Není bez zajímavosti, že první přístrojová měření byla u nás prováděna již před známými pozorováními v pražském Klementinu od roku 1752. K prvním systematickým patří měření v Zákupcích už v letech 1719-20. Moravská měření naproti tomu se datují teprve od roku 1771 v Telči. V každém případě vítr byl od počátku předmětem pečlivých záznamů, jak co se týče směru, tak i síly. Zájemci se zde dozvědí také zajímavosti z oblasti vývoje potřebných při-